

TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

BİLGİ BELGE MERKEZİ(BBM)

Döküman Bilgileri

EMO BBM Yayın Kodu	: 34
Makalenin Adı	: AB Çerçeve Programlarında Türk Değerlendirici Var Mı?
Makalenin Yayın Tarihi	: 03/08/2007
Yayın Dili	: Türkçe
Makalenin Konusu	: AB Programında Uzman Değerlendirici
Makalenin Kaynağı	: Cumhuriyet Bilim Teknik, Sayı: 1063, 03/08/2007
Anahtar Kelimeler	: Uzman Değerlendirici
Yazar 1	: Ahmet Cüneyt Taş

Açıklama

Bu doküman Elektrik Mühendisleri Odası tarafından açık arşiv niteliğinde olarak bilginin paylaşımı ve aktarımı amacı ile eklenmiştir.

Odamız üyeleri kendilerine ait her türlü çalışmayı EMOP/Üye alanında bulunan veri giriş formu aracılığı ile bilgi belge merkezinde yer almasını sağlayabileceklerdir. Ayrıca diğer kişiler çalışmalarını e-posta (bbm@emo.org.tr) yolu ile göndererek de bu işlemin gerçekleşmesini sağlayabileceklerdir. Herhangi bir dergide yayınlanmış akademik çalışmaların dergideki formatı ile aynen yer almaması koşulu ile telif hakları ihlali söz konusu değildir.

Elektrik Mühendisleri Odası Bilgi Belge Merkezi'nde yer alan tüm bilgilerden kaynağı gösterilerek yararlanılabilir.

Bilgi Belge Merkezi'nde bulunan çalışmalardan yararlanıldığında, kullanan kişinin kaynak göstermesi etik açısından gerekli ve zorunludur. Kaynak gösterilmesinde kullanılan çalışmanın adı ve yazarıyla birlikte belgenin URL adresi (http://bbm.emo.org.tr/genel/katalog_detay.php?katalog=2&kayit=34) verilmelidir.

AB Çerçeve Programlarında Türk değerlendirici var mı?

Avrupa 6. Çerçeve Programlarında 2003 yılında Yaşam Bilimleri (Life) alanında toplam 800 uzman değerlendirici yer aldı, ama bunların yalnızca 6 tanesi ülkemizden oldu. Yine örnek olarak, Bilgi Toplumu Teknolojileri (Info) alanında, 2003 yılında toplam 1517 uzman değerlendirici kullanıldı, bunların arasından biri tane dahi ülkemizden değildi. "

A. Cüneyt Taş"

actas@yeditepe.edu.tr; <http://www.geocities.com/ctas61>

Bilindiği üzere Avrupa Birliği'nin çerçeve programlarına (ÇP) sunulan araştırma projeleri, AB tarafından seçilen uzman değerlendiriciler (expert evaluators) tarafından yapılmaktadır.

Uzmanlar için de, tıpkı proje önerilerinde yapıldığı gibi, çerçeve programlarına ait web sayfalarında çağrılar yapılmaktadır. Örneğin, bu yıl Ocak ayında başlayan 7. ÇP kapsamında uzman değerlendiricilerin belirlenmesi için aşağıdaki web sayfası kullanılmakta ve uzman adaylarının bu web sayfasına online başvurusu istenmektedir: <https://cordis.europa.eu/emmf7/>

Bu web sayfasının içinde, aday başvurusunu yaparken, uzman değerlendirici adayının bilimsel ve teknolojik özgeçmişi, adresi, mesleki deneyimi, unvanları ve hatta adayın pasaport numarasına varıncaya dek detaylı bilgiler toplanmaktadır. AB, bu web sitesini kullanarak başvuran uzman değerlendirici adaylarına "başvuranların coğrafi yerleşimlerine uygun ve dengeli bir uzman belirleme süreci izleneceğinin" de sözünü vermektedir.

Ülkemizin, AB'ye 250 milyon Euro tutarında para ödeyerek katılma hakkını elde ettiği (bkz. CBT 1054/20, 1 Haziran 2007, A. Cüneyt Taş) 6. ÇP'de Türkiye'den toplam kaç tane uzman değerlendirici yer alabildi?

Bu sorunun yanıtını bu yazıda vereceğiz. Yukarıdaki sorunun yanıtına hatasız olarak ulaşabilmek için yalnızca Cordis/ÇP web sayfalarında AB tarafından yayınlanmış olan veriler kullanılmıştır ve kullanılan verilere ait link'ler aşağıda verilmiştir:

2003 verisi:<http://cordis.europa.eu/fp6/experts2003.htm>

2004 verisi:<http://cordis.europa.eu/fp6/experts2004.htm>

2005 verisi:<http://cordis.europa.eu/fp6/experts2005.htm>

2006 verisi:<http://cordis.europa.eu/fp6/experts2006.htm>

Yukarıdaki linkler kullanıldığında ülkemiz için aşağıdaki pek de iç açıcı olmayan

tablo yaratılabilmektedir:

Bu tabloda yıllar bazında, 6. ÇP'nin aktivite alanları için AB tarafından kullanılan uzman değerlendiricilerin sayıları görülmektedir. Tablonun kolonlarının başında aktivite alanları için kullandığımız ve aşağıda belirtilmiş kısaltmalar kullanılmıştır.

Life: Life sciences, genomics and biotechnology for health (Yaşam bilimleri, genomic ve sağlık için biyoteknoloji)

Info: Information society technologies (Bilgi toplumu teknolojileri)

Nano: Nanotechnologies and nanosciences, knowledge-based multifunctional materials and new production processes and devices (Nanoteknolojiler ve nanobilimler, bilgi-tabanlı çokişlevli malzemeler ve yeni üretim süreçleri ile cihazları)

Aero: Aeronautics and space (Aeronotik ve uzay)

Food: Food quality and safety (Gıda kalitesi ve güvenliği)

Sust: Sustainable development, global change and ecosystems (Sürdürülebilir kalkınma, küresel değişim ve ekosistemler)

Know: Citizens and governance in a knowledge-based society (Bilgi toplumunda yurttaşlar ve siyasal erkin kurumsal kaynak kullanımı-"governance")

Poli: Policy support and anticipating scientific and technological needs (Devlet desteği ile bilimsel ve teknolojik gereksinimlerin tahmini)

SMEs: Horizontal research activities involving SMEs (Küçük ve orta ölçekli girişimleri içeren yatay araştırma etkinlikleri)

Inco: Specific measures in support of international cooperation (Uluslararası işbirliğini destekleyici özel önlemler)

Coor: Support for the coordination of activities (Etkinlik eşgüdümünün desteklenmesi)

Rese: Research and innovation (Araştırma ve inovasyon)

Huma: Human resources and mobility, research infrastructures (İnsan kaynakları ve hareketliliği ile araştırma altyapıları)

Scie: Science and society (Bilim ve toplum)

Eura: Euratom

Örnek olarak, 2003 yılında Yaşam Bilimleri (Life) alanında toplam 800 uzman değerlendirici yer almış, ama bunların yalnızca 6 tanesi ülkemizden olmuştur. Yine örnek olarak, Bilgi Toplumu Teknolojileri (Info) alanında, 2003 yılında toplam 1517

uzman değerlendirici kullanılmış olup, bunların arasında bir tane dahi ülkemizden uzman değerlendirici yer almamıştır.

AB, 6. ÇP'de 2003 yılında ülkemizden 26 (oranı binde 5), 2004'te 48 (binde 8), 2005'te 54 (binde 9) ve 2006'da da 20 (binde 6) uzman kullanmıştır.

Görüldüğü üzere, ülkemiz 250 milyon Euro ödeyerek katılma hakkı elde ettiği 6. ÇP'de, tıpkı yatırdığı bu paranın karşılığını proje önerileri ile alabilmek konusunda olduğu gibi, ayrıca kendi uzman değerlendiricileri ile katılmakta da çok zayıf (binde 5 ile binde 9 arasında) kalmıştır.

(1) Türk akademisyen ve teknokratları 6. ÇP'ye ilgisiz mi kalmışlardır?

(2) Türk akademisyen ve teknokratları AB tarafından yetersiz mi bulunmuşlardır, bu yüzden mi uzman değerlendirici olamamışlardır?

Bu sorular öncelikle kendi içimizde geniş biçimde ve samimiyetle tartışılmalıdır. Uzman değerlendiricilerimizin artması, arttırılması gereklidir; zira bu bilim insanları katılacakları değerlendirme panellerinde, birinci elden, ÇP projelerinin öneri alma evresinden nihai ödüllendirilme aşamasına dek çalışma şeklini izleyecek ve öğreneceklerdir.

7. ÇP'de ödememiz gereken para, 6. ÇP'ye kıyasla çok daha fazla olacaktır. Böylesi pahalı ÇP'lere katılmak bizim gibi bilimsel araştırma ve patente dönük teknoloji geliştirme altyapısını kurmakta çok ciddi sorunları olan ülkeler için bir teşvik değildir. Devlet üniversitesinde, pırıl pırıl, dinamik, yaratıcı ve akademik kariyerinin henüz başında olan bir yardımcı doçente bin euro dahi aylık veremeyen bir ülkenin, yarım milyar euro civarında paralar ödeyerek ÇP'ye katılmasını şuna benzetmek olası değil mi: "ulusal bilimsel ve teknolojik altyapımızı kendimiz didinerek, isteyerek, Atatürk'ün daha 20'li, 30'lu yıllarda gerçekleştirdiği gibi kuramıyoruz, hatta kurmak istemiyoruz, o zaman elimizde-avucumuzdakinin hepsini bir anda AB piyango'suna yatıralım, ya çıkarsa? Köşeyi döneriz."

Yurtdışında halkın parası, devlet bursları ile eğittiğimiz, doktora sahibi yaptığımız ve şu anda kendilerine, ne pahasına olursa olsun yurtdışında kalmaktan ve doktora öğrencilikleri esnasında alıştıkları fiziksel-teknolojik altyapıya erişimde olmaktan başka çözüm göremeyen genç yeteneklerimize ülkelerine dönüp yardımcı doçent olduklarında üç bin euro aylık ($3 \times 12 = 36$ bin euro yıllık) verebilsek, böylece 2 bin tane yurtdışında doktorasını yeni almış, en üst düzeyde başarılı gencimizi (üstün başarılı genç bilimcileri seçme kriterleri ülkemizde yedi yıldır mevcuttur ve yürürlüktedir; bakınız, TÜBA-GEBİP programı: http://www.tuba.gov.tr/odulgoster.php?odul=gebip_esaslar) bu koşullarda ülkemize geri kazanabilseydik, ve de aynı anda, örneğin, 30 üniversitemize tanesi 5 milyon Euro'dan, toplam 150 milyon Euro'ya, 30 tane "adam gibi" merkezi araştırma laboratuvarı kurabilseydik, bu iki kalemin (insan ve altyapı) toplam maliyeti ise 220 milyon euro olacaktı. Bu meblağ 6. ÇP'ye kaptırdığımızdan hâlâ daha azdır.